

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

Leaving Certificate 2012

Marking Scheme

Swedish

Higher Level

RÄTTNINGSMALL SVENSKA

Del I

(Totalt 30 poäng)

1. Ersätt ordet med ett annat som betyder samma sak.

(1*5 poäng)

(stycke 2): häpnadsväckande

Rätt svar: *förvånande, förbluffande, ofattbar, otrolig, överraskande*

(stycke 3): föreställer sig

Rätt svar: *tror, inbillar sig, kan tänka sig, kan fantisera om, anta*

(stycke 4) stick i stäv

Rätt svar: *i motsats till, mot vad man kan tro, tvärtom, omvänt*

(stycke 8): uppmuntras

Rätt svar: *peppas, animeras, sporras, stimuleras*

(stycke 16): när det kommer till kritan

Rätt svar: *när det verkligen gäller*

2. Vad utmärker ”målmedveten träning?”

(5 poäng)

Rätt svar, hämtade ur stycke 12 och 13: *att man övar rätt genom att hela tiden öva på gränsen till sin förmåga, koncentrerar sig på sina svagheter och råder bot på dem så fort de yppar sig och inte drar sig för monotona och ansträngande övningar.*

3. ”Betydelsen av medfödd begåvning är oerhört överskattad” (stycke 3)

(5 poäng)

Förklara hur forskaren Anders Ericsson kommer fram till denna slutsats.

Rätt svar, hämtade ur stycke 6 och 7: *Anders Ericssons forskningsresultat inom området expertprestationer visar att det förmodligen inte finns någon gen som gör oss särskilt duktiga. Man har letat i 50 år utan att hitta någon. Även om man kan ha en fallenhet för en viss verksamhet är dess betydelse av ytterst liten vikt i jämförelse med idog träning. Även den som*

har korta fingrar kan öva upp händerna så att spannet mellan fingrarna blir längre; man kan också öva upp hjärnan att bättre förstå och uppskatta musik.

4. Diskutera den koppling mellan ålder och prestationer som artikeln visar.

(5 poäng)

Möjliga svar hämtade ur stycke 7, 14 och 15.: Den viktigaste kopplingen handlar om antalet övade timmar; börjar man för sent hinner man inte ikapp de som har börjat tidigt. Då missar man inträdesproven till de bästa skolorna och kan inte komma med i eliten. I vissa discipliner, som balett, krävs att man har övat in vissa tekniker medan skelettet fortfarande är formbart, helst före elva års ålder,

5. ”Föreställningen om att någon är begåvad blir också lätt till en självuppfyllande profetia”
(stycke 8)

Diskutera betydelsen av Anders Ericsson citat ovan.

(5 poäng)

Möjliga svar: Uppmuntran har en enorm positiv kraft. Den elev som får beröm och uppmuntran tror sig vara duktig och presterar bättre. I det motsatta fallet fungerar klander som en black om foten och begränsar förmågan. I begreppet en självuppfyllande profetia ligger ett ifrågasättande av insiktens relevans. Hur ofta slår profetior in? Vad man kan lära sig är att man med hjälp av uppmuntran och uppskattning kan få andra att prestera sitt yttersta.

6. ”Kanske hittar vi i framtiden en kombination av gener som kan förklara den här typen av begåvningar, men eftersom forskarna har letat i över 50 år utan att ha hittat något, tyder det på att betydelsen av dessa gener kommer att vara ganska liten, säger Anders Ericsson.”(stycke 6)

Håller du med Anders Ericsson? Motivera ditt svar.

Möjliga svar: Argument för förekomsten och upptäckten av en sådan gen är den snabba utvecklingen på genetikens område. Hur denna kunskap skulle hjälpa oss är en annan fråga. Om vi inte kan modifiera vår arvs massa kan vi inte tillägna oss egenskaper, läggning, talang och förmågor på annat sätt än med träning. Möjligen skulle man kunna i förväg bestämma vad människor bör ägna sig åt men valet, den fria viljan, skulle offras. Många upptäckter har varit lyckokast, när folk har tänkt i egna banor. Sådana upptäckter kanske skulle bli färre. Argument mot förekomsten av denna är de som anges i artikeln: den dokumenterade betydelsen av idog träning. Också sättet både kropp och hjärna har bevisats kunna kompensera för fysiska hinder talar för träningens överlägsna betydelse. Frågan är också hur man skulle utnyttja denna kunskap, om man nu skulle finna den felande genen. Det ligger en fara i att alltför mycket låta vår syn på människor baseras på våra gener.

Anmärkning:

I del I och II kommer följande kriterier att vägas in i betygssättningen:

1. Ett tydligt syfte – kandidaten har förstått frågan och vet hur den ska besvaras – 30%
2. Ett sammanhängande svar – kandidaten använder relevant och lämplig fakta ur materialet på ett strukturerat och meningsfullt sätt – 30%
3. Språklig klarhet – kandidaten uppvisar en språkbehandling som med tydlighet och med flyt kan uttrycka dennes idéer – 30%
4. Formalia – interpunktion, grammatik, stavning – 10%

Del II

(30 poäng)

”Med rätt motivation verkar de allra flesta kunna bli väldigt duktiga inom ett område – om de nu vill” (stycke 16)

Citatet visar på vikten av beslutsamhet, flit och dedikation. Premissen för artikeln är att vem som helst med rätt sorts och tillräcklig träning kan uppnå expertprestationer. Det innebär att börja tidigt och lägga ner nästan all fritid på träningen. Då, och bara då, kan man nå toppen. Frågan som inställer sig är den om framgångens pris. Hur många unga har inte tröttnat på den hårda träningen och gett upp när de hade framgången inom räckhåll?. Hur mycket då har de inte redan offrat av skolarbete, hobbyer och vänner? Inte heller för de som faktiskt lyckas nå toppen är kampen över. Träningen måste fortsätta lika hårt för att hålla sig kvar, vilket leder till att familjebildning skjuts upp och kontakt med släkt och vänner begränsas. I slutändan måste frågan gälla om det offer man gör genom att lägga ner så mycket träning faktiskt är mödan värd. Den motivation som nämns i citatet bör komma från barnet självt, inte från omgivningen. Vilket ansvar har föräldrarna i att driva på sina barn att prestera allt bättre?

Del III

(40 poäng)

Skriv en uppsats på ungefär 300 ord där du redogör för dina tankar om ett av de två ämnena nedan.

Arbetet är sin egen belöning

eller

I vårt moderna samhälle handlar allt om här och nu

